

εξω φρενών

Παρασκευή, 4 Ιανουαρίου 2013

6:14 μμ

10

η **φρην** της φρενός (αλλά συνηθέστερα απαντά στον πληθυντικό αι φρένες, γεν. των φρενών, αιτ. τας φρενας)

Σημαίνει

1. Το διάφραγμα
2. Την καρδιά
3. Το μυαλό
4. Την θέληση την πρόθεση

Φράσεις

Έχων σώας τας φρένας

Αυτόχαρακτηρισμός του διαθέτου, σε φράση κλισέ στις παλαιές διαθήκες (όχι στην Πάλαια Διαθήκη) :

Εγώ ο Χ σώας έχων τας **φρένας** διαθέτω την περιουσίαν μου ως εξής: (ακολουθεί κατάλογος περιουσιακών στοιχείων και όνομα κληρονόμου για το καθένα).

Έξω φρενών

Επιθετικός προσδιορισμός για να δηλώσει άνθρωπο εξαιρετικά οργισμένο, σε έξαλλη κατάσταση.

Πχ. Άργησες και ο Διευθυντής είναι [έξω φρενών](#).

Απαντάται για πρώτη φορά στον Πίνδαρο.

Pindarus Lyr., <i>Olympia</i> . {0033.001} close	
πατ' ῥί τε θυμὸν ἰάναι-	7.47
εν κόρα τ' ἐγγειβρόμῳ. ἐν δ' ἀρετάν (43)	
ἔβ ἔβαλεν καὶ χάρματ' ἀνθρώποισι προμαθέος αἰδώς·	
ἐπὶ μὲν βαίνει τι καὶ λάθας ἀτέκμαρτα νέφος, (45)	
καὶ παρέλκει πραγμάτων ὀρθὰν ὁδὸν	
ἔξω φρενῶν .	
καὶ τοὶ γὰρ αἰθοίσας ἔχοντες	
σπέρμ' ἀνέβαν φλογὸς οὐ. τεύξαν δ' ἀπύροις ἱεροῖς (48)	
ἄλλος ἐν ἀκ' ῥοπόλει. κεί-	
νοισι μὲν ξανθὰν ἀγαγὼν νεφέλαν {Ζεὺς} (49)	
πολὸν ὕσε χ' ῥυσόν· αὐτὰ δὲ σφισιν ὄπασε τέχ' ναν (50)	

Ανάλογες εκφράσεις είναι :

- Ἄνῆρ φρενῶν οὐκ ἐνδον ὦν

Euripides Trag., <i>Heraclidae</i> . {0006.037} close
Ἄλ. τί χρῆμα μέλλεις σῶν φρενῶν οὐκ ἐνδον ὦν
λιπεῖν μ' ἔρημον σὺν <τέκνου> τέκνοις ἐμοῖς; (710)

- Ἡ φρενῶν κεκομμένος

Aeschylus Trag. Atheniensis, <i>Agamemnon</i> . {0085.015} close
τίς οἶδεν, ἢ τι θεῖόν ἐστί πῃ ψύθος;
□ τίς ὦδε παιδὸς ἢ φρενῶν κεκομμένος,
φλογὸς παραγγέλμασιν (480)

Που όμως δεν επέζησαν στο σύγχρονο λόγο.

Από το **φρην** έχουμε το ρήμα **φρενώω** που σημαίνει καθιστώ κάποιον σοφόν, καθοδηγώ, πληροφορώ.

Η φράση του Αισχύλου :

Aeschylus Trag. Atheniensis, Agamemnon. {0085.015} close
πνέων ἐφήξειν, ὥστε κύματος δίκην
κλύζειν πρὸς αὐγὰς τοῦδε πήματος πολὺ
μεῖζον. φρενώσω δ' οὐκέτ' ἐξ αἰνιγμάτων·
καὶ μαρτυρεῖτε συνδρόμῳ ἴχνος κακῶν
ῤηνηλατούσῃ τῶν πάλαι πεπραγμένων. (1185)

Σημαίνει «θασου πω καθαρά και ξάστερα, χωρίς περιστροφές και γρίφους»

Από καρδιάς

Σήμερα λεμε τη φράση για να δηλώσουμε κάτι που γίνεται εκ βάθους ψυχής, από καθαρή και ειλικρινή προθεση μας

ΦΡ «σ' ευχαριστώ από καρδιάς».

Φρην σημαίνει και την καρδιά, έτσι οι αρχαίοι έλεγαν τα ειλικρινή λόγια εκ **φρενός λόγον**:

Aeschylus Trag. Atheniensis, Choephoroe. {0085.016} close
Χο. αἰδουμένη σοι βωμόν ὧς τύμβον πατρὸς
λέξω, κελεύεις γάρ, τὸν ἐκ φρενὸς λόγον.
Ηλ. λέγοις ἄν, ὥσπερ ἠιδέσω τάφον πατρὸς.
Χο. φθέγγου χέουσα κεδνά τοῖσιν εὐφροσιν.
Ηλ. τίνας δὲ τούτους τῶν φίλων προσεννέπω; (110)

Χάνω τα μυαλά μου

Σημερινή περίφραση αντί του τρελαίνομαι . Αλλιώς «μου φύγαν ή θα μου φύγουν τα μυαλά» .

Οι αρχαίοι έλεγαν: **φρενῶν ἀφεστάναι, ἐκστήναι, μεθεστάναι**. Ο Σοφοκλής στο Φιλοκτήτη 865, και ο Ευριπίδης στον Ορέστη 1021, και στις Βάκχες 944.

Πβλ. Ηλ. Τανταλίδη «Η Κεράτσα» :

Δυο βαθμοι ακομη λειπουν
από την κερατσειά της
Να την φύγουν τα μυαλά της
Κι είναι λογος ότι μέλλει
να σταλθεί στο Κουδουνά

Ενθα Κουδουνάς το φρενοκομείο της Κωνσταντινούπολης

Αλλαξε μυαλά

Λέμε σήμερα αλλαξε μυαλά είτε ως προστακτική προτροπής μεγαλύτερου προς νεώτερο = Μετάβαλλε νοοτροπία. Είτε σε πρώτο πρόσωπο «αλλαξα μυαλα» = μετέβαλα άποψη.

Ο Ομηρος λει: « ἢ τίς κεν ἐρύσσεται ἠδὲ σαώσει

Ἀργείους καὶ νῆας, ἐπεὶ Διὸς ἐτράπετο φρήν» .

, Ιλιάδα . 10.45. Αλλαξε η γνώμη του Δια.

Φρένο

Ασχετο με την λεξη φρην

Είναι αντιδανειο από το Ιταλικό φρένο < Λατινικο frenum fretus firmus καθισμα, καθισμένος < θράνος καθισμα (υποκ θράνιον , ἤ θρανίον)

freno: Εξάρτημα συχνά σιδερένιο, που τίθεται

στα στόματα των αλόγων ή μουλαριών, και απ' όπου κρέμονται τα

ηνία (χαλιναρια) για να το κατευθυνουμε στα συγχρονα ιταλικά λεγεται morso

δαγκώμα. Μεταφορικά Διατήρηση, Διοίκηση επιτήρηση.
Αναλογη χρήση κανουμε κι εμεις πβλ. ΦΡ φρένο στη σπατάλη.
Ξέφρενος = αχαλινωτος, ανεξελεγκτος.

Screen clipping taken: 4/1/2013 8:59 μμ

Παράγωγα

Φαίνεται ότι το σημερινό ρήμα **φρενιάζω** (ΦΡ φρένιασε από το κακό του), παράχθηκε απευθείας από το «**έξω φρενών**» αφού σημαίνει «γίνομαι έξω φρενων» και όχι πληροφορώ όπως το φρενω.
Και δεν είναι μόνο το **φρενιάζω**. Απο την φράση «**έξω φρενών**» παρήχθη το επιθετο **εξωφρενικός** = παράλογος.

Ο τρελός φέρεται **φρενομόρως** λέγεται **φρενοβλαβής** (από την μετοχή του αορίστου του βλάπτομαι = φρενοβλαβείς -εισα, -εν) σπανιότερα **φρενοπληγής** και κλείεται στο **φρενοκομειο** (συν. τρελάδικο)

Ο **φρενήρης** είναι ο μανιασμένος, ο δαιμονισμένος. Συνήθως λέγεται για την ταχύτητα : ΦΡ το όχημα έτρεχε με **φρενήρη** ταχύτητα, ή **φρενιτωδώς**

Είναι φνωστή η **φρενίτις** (μανία) που καταλαμβάνει τους θαμνες των γηπέδων